Nr. 17 (52) 1939 m. balandžio 29 d. II metai.

VARPELIS

„AIDO“ PRIEDAS VAIKAMS

ŽIBUTĖ

Skaisčioji saulutė iš aukštos mėlynės
Į pilkąją žemę žiūrėjo.
Tuo tarpu žibutės miške pirmutinės
Pabiro... melsvai sužydėjo.

Žibutės, žibutės — tai pirmosios gėlės!
Jos papuošė pilkąją žemę,
Su jųjų žiedais štai pavasaris kėlės,
Jis didelį džiaugsmą mums lemia.

O žiedo gražumas — sunku apsakyti:
Lyg skliautas dangaus begalinis,
Lyg mėlynos akys našlaitės mažytės...
Žibutės juk tai pirmutinės!

Norėtum bučiuoti, norėtum priglausti
Tą mėlyną, gražų žiedelį,
Nuskintum, bet gaila stiebelį nulaužti,
Lai auga, kol augti dar gali.

Bet laikas nestovi. Tas laikas greit rieda,
Mūs kraštą tuoj puoš kitos gėlės.
Bet aš neužmiršiu to pirmojo žiedo
Pirmosios melsvos žibutėlės.

J. Mackevičius

KĄ MYLĖT

Vaikelis klausė motinėlės,
Ką reik pasaulyje mylėt
Ir kokius tuos geruosius darbus
Vis reik širdelėje turėt?
„Mylėk, vaikeli mano mielas,
Pirmiausia savo tėvelius“,
Jam prakalbėjo motinėlė,
„Ir seseles ir brolelius.
Mylėk šeimyną visą mūsų,
Mylėk ir gimines, draugus,
Mylėk kaimynus artimuosius,
Mylėk ir tolimus visus.
Ar tau patinka žalias sodas,
Tamsi girelė ir laukai,
Upelis, šlaitas, plačios lanko
Ir paukščių giesmės ir žiedai“?
Patinka tau gamta didinga?
Patinka — tai ir ją mylėk.
Kas tik gražu, kas širdį žavi,
Tą širdyje tu vis turėk
Mylėk pavargėlį, keleivį;
Mylėk ir sergantį, vaikyt,
Mylėk ir priešą, nors pikčiausią,
Nes Dievas liepė taip daryt.
Mylėk ir gimtąjį namelį,
Tėvelio sodą ir laukus,
Kur darbą dirbdams tėvas vargsta
Per ilgus ilgus jau metus.
Mylėk seselių darželaitį,
Kur auga lelija, rūta.
Mylėk tėvynę — ji, vaikeli,
Krauju atgauta, atpirkta.
Tiktai blogi darbai, vaikeli,
Tenepaliečia tau širdies,
Kai imsi klyst, atmink Dievulį —
Pagalbos ranką tau išties.
Jisai – aukščiausia tobulybė,
Jį nuolat širdyje turėk.
Be Dievo kenčia mūsų siela —
Už vis labiausiai Jį mylėk.

A. Giedrius

Mūsų krašto ežero pakrantės, puošnios svyruokliais berželiais

TRYS LIEPOS

Prieš daugelį metų gyveno Berlyne trys broliai. Dar tada Berlynas nebuvo kaip dabar didelis miestas. Jis turėjo vos keliasdešimt tūkstančių gyventojų. Tie trys broliai, Berlyno nuolatiniai gyventojai, vertėsi pirklyba. Jie gyveno tarp savęs labai taikiai ir buvo tikru pavyzdžiu kitiems.

Atsitiko taip, kad vienas brolių buvo įtartas žmogžudyste. Įtartasis prisiekdinėjo esąs nekaltas. Tačiau aplinkybės buvo tokios, kad teisėjas neturėjo pagrindo jo žodžiams tikėti. Pagal teismo sprendimą jis buvo nuteistas mirti.

Sužinoję apie brolio nelaimę, kiti du broliai nuėjo pas teisėją ir ėmė kaltinti patys save, kad jie esą padarę tą piktadarystę, jų brolis esąs visai nekaltas ir, girdi, reikią jis iš kalėjimo išleisti, o juos— tikruosius kaltininkus—suimti ir nubausti. Bet teisėjas nesidavė įtikinamas. Jis sulaikė mirties sprendimo įvykdymą ir, nuėjęs pas kunigaikštį, papasakojo valdovui apie šį nepaprastą atistikimą.

Valdovas nusprendė Dievo teismu surasti, kuris brolių yra kaltas. Tad, atėjus pavasariui, kiekvienas trijų brolių pasodino Šventosios Dvasios kapinyne po vieną liepą ne šaknimis, bet viršūne į žemę. Praėjo kelios savaitės. Nemažam visų Berlyno gyventojų nusistebėjimui jos visos prigijo ir gražiai sužaliavo. Tokiu būdu Dievo teismas įrodė trijų brolių nekaltumą.

Trys liepos užaugo greitai didelės. Jos ir dabar stovi, liudydamos apie nepaprastą trijų brolių meilę ir pasišventimą.

V. Š.

* *
*

— Du ir du tai bus jau trys, —
Tarė Jonas juokdarys.
— Viens ir du tai keturi,
Ką kalbi tu, juokdary!

— Dovanoki, mielas brol,
Aš pirmaskyris lig šiol.
Man dabar labai skaudu:
Nežinau, kiek dukart du...

A. Matulevičius

Jau pavasaris

Tirpsta sniegas ant laukų, —
Taip krūtinėje jauku, —
Greit pavasaris ateis,
Pumpurėliai išsiskleis.

Greit gėlelės sužydės,
Jas dėliosim prie širdies,
Vieversėlis sučyruos
Dirvonėliuos' išartuos'.

Jau malonu ir smagu,
Nebėr sniego, nei pūgų,
Brisim per gėlių marias,
Galui džiaugsmo nieks neras.

ALIUKO SENUTĖ

Tai gera buvo Aliuko senutė! Ji Aliuką ir prikeldavo ir paguldydavo, drabužėlius jam sulopydavo. O pasakų, pasakų prisakydavo!..

O kai pradėjo Aliukas mokintis, tai džiaugsmo ir rūpesčio senutei buvo. Senutė būdavo ir stalą jam nušluosto, kad knygučių nesubiaurotų, ir lempą jam arčiau pristumia. O kaip rūpindavosi, kad kas jam nekliudytų! O paskiau atsiremdavo ant stalo alkūnėmis ir žiūrėdavo, žiūrėdavo, kaip Aliuko plunksna rašo.

Kartą Aliukas, rašydamas *Vilnius*, negalėjo didžiosios *V* gražiai parašyti. Ir iš tikrųjų, sunki tai buvo raidė. Pati kaip du aukščiausi Vilniaus bokštai ir dar su užlenktomis nosimis viršuje. Jeigu bokštai išeidavo tiesūs, tai nosys kreivos, arba bokštai išeidavo kreivi, sulūžę.

— Senut, — prašo Aliukas, — parašyk man tik vieną vienintelaitę *V*, tai man bus lengviau rašyti.

— Sūnaiti mano brangusis, — tarė nusišypsojusi senutė, — mielai tau parašyčiau, kad mokėčiau ir dar kaip!

— Nemoki, senut, rašyti?!

— Nemoku dargi ir skaityti. Nes kai buvau maža, tai rusai neleido lietuviškai mokintis, o rusiškai nenorėjau.

Aliukas užsimąstė.

— Senut? — paklausė Aliukas, ar ta *V* lietuviška, ar...

— Lietuviška, lietuviška, — atsakė senutė,—šypsodamos ir glostydama sūnaitį.

— O iš kur, senut, moki tokių gražių pasakų apie Jėzutį, apie Velykų margutį, apie Vytautą, apie Kęstutį, jeigu skaityti nemoki?

— O tu, Alyti, iš kur jų moki?

— Tu man papasakojai, o aš klausiausi.

— Taip ir aš klausiausi. Tiktai be knygos sunku viską ilgai atsiminti. Džiaugiuosi, kad tu laimingesnis būsi, kad tave tėvelis gali lietuviškai pamokyti.

Vakare, kuomet Aliukas buvo gerai pramokęs rašyti *V* ir sutvarkė knygas, pasiėmė suoliuką ir atsisėdo prie senutės, kuri nerinį nėrė.

— Senut,—paprašė,—papasakok man, kaip Vytautas Lietuvą gynė arba kaip Gediminas stumbrus medžiojo. Tu taip puikiai pasakoji.

* * *

Šiandien Aliukas jau didelis berniukas, bet nuolat atsimena savo senutę ir jos gražias pasakas.

Dilgė.

Darželis

Elenutė jau nemaža mergaitė, vyriausia šeimoje. Tai didelė gyvulių, paukščių ir, apskritai, visos gamtos draugė. Jau nuo pernai rudens sumanė ji pavasarį pirkios palangėje paruošti darželį, išsiauginti gražių gėlių. Tiesa, motulė šį tą sėjo, sodino kasmet, bet viskas žole užeidavo, vištos iškapstydavo; kadangi ji maža laisvo laiko turėjo, tai jokio gražumo nesimatė. Elenutė apie savo sumanymą niekam nepasakojo, tik rūpestingai rinko prinokusias sėklas ir pas vieną kitą sodžiaus mergaitę. Šios negailėdavo keleto grūdelių, bet juokėsi iš Elenutės.

— Ir ką darysi su tomis sėklomis? ar ne mergaut pradėsi?

Bet ji ir merginoms nepasakė savo sumanymo.

Pavasarį, kai žemė tik atšilo, Elenutė dairėsi po darželį. Kaž ką žemėje lazdele braižė, vėl trynė koja ir naujai mėgino. Jai labai nepatiko aplūžusi, vos besilaikanti darželio tvorelė.

— Kadgi tėtis leistų man kuolelių tarp žagarų pasirinkti.

Tėvas kapojo malkas pakluonėje. Jis labai nustebo, kai Elenutė pradėjo apie jį suktis, rankioti tarp žagarų kuolelius, juos matavo.

— Tai ko nori, vaikeli?

— Tėti, ar leisi man pasirinkti nestorų kuolelių? — paklausė jau įsidrąsinusi.

— O kam tau jų reikia?

— Norėčiau darželį jais aptverti, gėles ten sėsiu.

Tėvas buvo pirmuoju, kuriam prisipažino Elenutė.

— Pasirankiok, kad taip užsimanei.

Ir pora dienų, atitrūkdama nuo darbo, rinko vienodo storio kuolelių ir krovė krūvelėn. O mintyse jau įsivaizdavo kaip atrodys jos darželis: „tikrai, jis bus taip gražus kaip klebonijoj, ar bent kaip Andriulio Marės".

— Elenutė, tur būt, ne juokais sumanė ką daryti?—teiravosi mo-

tina pas vaikus. Bet šie patys dar nežinojo.

— Ką toji Elenutė darys, kad net mama nežino? — stebėjos broliai ir nubėgo pas ją pakluonėn. Sekiojo paskui ją, klausinėjo, dargi kuolelius padėjo rinkti, kad tik pasakytų.

— Kai ateis laikas, sužinosite ir man padėsite dirbti, ar gerai?

— Gerai, gerai! Bet pasakyk dabar, — nenurimo broliukai.

— O ne, paslaptis kol kas.

Praėjo keletas dienų. Tėtis baigė kapoti malkas, skubaus darbo dar nebuvo. Elenutė priėjusi prie jo gražiai paprašė, kad aptvertų jai darželį.

— Ką aš ten užsiimsiu niekais, brolių paprašyk, jie tau aptvers.

— Kad jie, tėti, nemoka ir manęs neklausys.

— Aš jiems parodysiu, kaip reikia tverti, darbas nesunkus. Na, vyrai, einame su manim!

Berniukams darbas patiko ir noriai jo ėmėsi, tik iš Elenutės vis tyčiojosi:

— Tai tokia paslaptis! Ir dar nenorėjai mums pasakyti, lyg būtų kas slepia.

Dar labiau juokėsi, kai ji žemėje lysveles ėmė braižyti, ištiesus virvę, žemę kasė.

— Tai ką tu čia sėsi gal dilges? Žinai, jos ir nesėtos išdygs.

Elenutė su broliais nesiginčijo, bijojo, kad jie nemestų tvėrę, tik stropiai dirbo. Būtinai norėjo taip sutvarkyti darželį, kaip kad klebonijos. Sekmadienį tyčia buvo po mišių nuėjusi pasižiūrėti.

— Kada tu viską sukasi? Tau darbo iki žiemos bus gana, nebent kurmį talkon pasikviesi,—vis dar nesiliovė broliai, tverdami tvorą. Bet kai baigė tverti ir gražiais vingiais pielele nupiovė kuolelių galus, patys nudžiugo.

Ir jiems panoro, kad už gražios tvorelės būtų lygiai gražu. Jonukas ištraukė kastuvą iš Elenutės rankų, Simukas atsinešė kitą ir abu stojo darban. Dirbo atsidėję, kasti stengėsi sulig ištiesta virve. Elenutė grėbliu lygino žemę, rankiojo šaknis. Darbas virte virė. Beliko tik takelius sulyginti ir smėliu išbarstyti.

Kitą dieną visi vėl krapštėsi darželyje. Žmonės, praeidami pro šalį, sakydavo: „padėk Dieve!" pagirdavo vaikus už jų darbštumą. Visų trijų veidai buvo nušvitę, išraudę. Elenutė pūreno žemę po palangėje augančiomis rožėmis, diemedžiu, Panelės Šv. bateliais ir kitomis žieminėmis gėlėmis, broliukai baigė vakarykščius darbus. Motina, atsitraukusi nuo staklių, džiaugėsi, kad ir pas juos šiemet bus gražu.

— Bet ką tu, vaikeli, sėsi? Tiesa, tėvas man kartą minėjo, kad drauge su daržovėmis nupirko truputį daržėlinių sėklų.

— Ar tiesa, mamyte? Tai gerai! Aš rudenį pati kiek prisirinkau. Bus kas sėja.

— Ir aš norėčiau tau kuo nors padėti. Reikės tetos Nastazijos paprašyti jurginų. Pas juos labai gražūs auga, tokių dar visoje apylinkėje nėra.

— Gal ir gražu bus, kai viskas sužydės, — netikėjo dar Jonukas.

Bet Elenutė geriau už visus jautė, kad jos pirmame darželyje tikrai bus gražu!..

Miglė

Žalioji karalaitė

(Pasaka)

Už kalnų, už miškų buvo kraštas, kurį valdė protingas ir narsus kunigaikštis. Mylėjo jį kaimynai ir kunigaikštijos gyventojai. Turėjo jis gerą žmoną, daug brangenybių, aukso, bet visuomet buvo liūdnas. Ne kartą, vaikščiodams po dvarą, sunkiai dūsavo. Kodėl? Liūdėjo jis dėl savo vienturtės dukters. Karalaitė buvo graži kaip angelėlis, sveika kaip žuvis, linksma kaip paukštelis, bet, išskyrus tėvus, nieks jos nemylėjo.

Karalaitė buvo išdidi, užsispyrėlė. Ne kartą ji panorėdavo to, ko nieks negalėdavo duoti. Tai žvaigždės iš dangaus prašydavo, tai vasarą sniego, dieną mėnulio, ir pyko ant visų, kad jos prašymo nepatenkina.

Plaukė metai po metų. Karalaitė augo, vis didesnė užsispyrėlė darėsi. Didžiausį malonumą jai sudarydavo tik šie jos kasdieniniai užsiemimai: žiūrėti į vandenį, stovėti tarp gėlių, gulėti ant minkštų samanų ir klausyti lakštingalos giesmės.

Veltui paukščiai ją prikalbinėdavo išmokti jų giesmių, voras — megsti voratinklį, o bitės — iš gėlių medaus dirbti. Karalaitė juokėsi ir sakė:

— Kam aš turiu dirbti? kam mokintis? Kai panorėsiu, viską padarysiu. Dabar nenoriu.

Vieną dieną, kaip paprastai, sėdėjo karalaitė prie tvenkinio, žiūrėjo į vandenį ir puošėsi gėlėmis. Tuo metu iššoko ant kranto maža žuvytė ir jokiu būdu negalėjo vėl patekti į vandenį.

— Oi! gelbėk mane, gražioji mergele!—sušuko drebančiu balsų žuvytė, pamačiusi karalaitę. Bet karalaitė, kuri ir žmonėms nenorėdavo padėti, nudavė, kad žuvytės prašymo negirdi.

— Pasigailėk manęs, karalaite! Įmesk mane į vandenį,— maldavo žuvytė.

— Neturiu laiko!—rusčiu balsu atsakė karalaitė ir toliau ėmė žaisti su gėlėmis.

— Kaip man čia bloga!... kvepuoti negaliu... žūsių čia!...—skundėsi žuvytė. Karalaitė nė nepažiūrėjo į tą pusę.

Žuvytė sukaupė paskutiniasias savo jėgas, pasišokėjo į viršų ir krito vandenin. Vanduo aptaškė karalaitės veidą. Karalaitė nusišluostė veidą, bet, kai vėl pasilenkė prie vandens, — suriko iš baimės: jos veidas buvo žalias, it samanos, kurių upytės pakrašty netrūko. Veltui karalaitė prausėsi, šluostė savo veidą. Kiek kartų žiūrėjo į vandenį, tiek kartų matė nuostabiai žalią būtybę.

Liūdna karalaitė ėjo namo. Žmonės, su kuriais sutikdavo, bėgo nuo jos, net paukščiai, kurie visados nutūpdavo ant jos pečių ir galvos, šalinosi nuo jos.

Įėjo ji į rūmus. Tarnai nusigandę žiūrėjo, karalienė — apalpo, karalius stovėjo, kaip įbestas, ir užlaužė rankas. Nenuostabu! visas karalaitės veidas žalias buvo. Nepadėjo nei vaistai, — karalaitė žalia pasiliko.

Nuo to laiko karalaitė vengė tvenkinio, kame galėjo pamatyti savo veidą, vengė žmonių, dieną užsidarydavo, o vakarais išeidavo pasivaikščioti. Liūdna ir nuobodu buvo jai, jokiu darbu negalėjo užsiimti, nes nieko daryti nemokėjo.

Vieną vakarą karalaitė vaikščiojo po sodą ir užgirdo lakštingalą čiulbant.

— Ot kad aš mokėčiau taip giedoti kaip lakštingala! — sušuko su ašaromis akyse karalaitė.

— Pamėgink, karalaite! — sušnabždėjo lakštingala.

Mergaitė pradėjo giedoti kartu su lakštingala. Nuo to laiko kas vakaras, vaikščiodama po sodą, giedojo kartu su lakštingala ir po kiek laiko pramoko visaigražiai dainuoti.

Kitą kartą vėl, sėdėdama prie lango, pamatė, kaip voras mezgė voratinklį.

— Kad aš taip mokėčiau megsti tinklelį, tai nusimegsčiau ir paslėpčiau savo veidą nuo žmonių,— pagalvojo nelaimingoji karalaitė.

— Pamėgink, — pasiūlė voras.

Karalaitė pradėjo megzti tinklelį. Po poros savaičių ji jau vaikščiojo po dvarą, užsidengusi veidą savo darbo tinkleliu.

Iš bičių karalaitė išmoko medų iš gėlių dirbti ir jį dalino vargšų vaikams. Iš pradžių bėgo nuo jos vaikai, bet paskui priprato prie geros žalios mergelės, prie jos malonaus balselio ir gražių dainelių, kokias jį vaikams ne kartą dainuodavo, prie jos gražių pasakų apie karalius ir riterius.

Neturtinga senelė išmokė karalaitę pažinti žoles ir iš jų pagaminti vaistus. Nuo to laiko karalaitė vaikščiojo po sodžius, gydė ir guode vargšus žmones.

Kartą anksti rytą išbėgo karalaitė į pievą žolių vaistams, o kai grįžo namo, pamatė ant tako apvirtusią varlę.

— Nelaimingoji! — pasakė karalaitė, — turiu tave gelbėti iš bėdos.

Atsiklaupė ir atsargiai atvertė varlę. Varlė linksmai pasišokėjo ir tarė:

— Ačiū tau, karalaite! — ir dingo vandeny.

Keletas vandens lašų aptaškė karalaitės veidą. Karalaitė pažiūrėjo į tą vietą, kur dingo varlė. Kai ji įėjo į rūmus, jos tėvai pusryčiavo. Karalaitė priėjo ir jiems „labas rytas“ norėjo pasakyti. Tėvai, pamatę dukterį, sušuko iš džiaugsmo: karalaitė vėl buvo balta ir graži, kaip seniau.

Nuo to laiko ji pasiliko gera kaip angelėlis, linksma kaip paukštelis, darbšti kaip bitelė. **J. B.**

Ar pavasaris jau?

Baltos pusnys laukų nebekloja,
Šviečia saulė skaisčiau ir skaisčiau,
Ant šakos pumpurėlis pakilo,
Ar pavasaris jau?

Upės išnešė ižą, ir vėjas
Glosto bundančią žemę šilčiau,
Vyturys čiulba ulba padangėj, —
Ar pavasaris jau?

Žydi gelsvos pakrančių purienos,
Gal žieduos bus ir širdžiai linksmiau,
Ir neklausim kaip tolimo sapno, —
Ar pavasaris jau?

Vytė Nemunėlis

2)

Atostogų parvažiavus

II AKTAS

VI scena

Barbora. *(Po valandėlės).* Žinai ką, seni, kad man taip širdį skauda, nujančiu kažką bloga. Kas gali žinoti, kad tai netiesa, ką vargonininkas kalbėjo. Juk ir aš myliu Vincuką ir man rodosi, kad jis man kuo geriausias; bet, išvažiavęs į miestą, nuolat bendrauja su ponais, tai, rasi, jau ir pasigadino. Kažin, ar mums ir Vinceliui nebūtų buvę geriau, kad jis būtų likęs sodiečiu — ūkininku, kaip ir jo tėvai. Bet tu užsigeidei mokinti jį, o gal per tai ir praradome jau vaiką.

Motiejus *(piktai).* Barbut, neužgauliok Viešpaties Dievo! Mūsų Vincukas mus myli, nėr ko kalbėt, o ką ten plepa vargonininkas... bene viskas turi būti tiesa?.. Tegu žmonės kalba, ką norėdami, o aš tikras esu, kad gerai padariau, liepdamas Vincuką mokinti, nes ko dabar žmogus bemokslis vertas. Negirdėjai, kaip klebonas sakė? O ką jis sako, tai šventa teisybė. O pagaliau vargonininkas sakė įsitikinsiąs, tai matyt, taip ir padarys, nes jis turi gudresnę galvą. Neveltui yra vargonininku.

Barbora *(valandėlę klausosi, paskui, pribėgus prie lango, linksmai).* Žiūrėk, seni, mūsų Vincukas važiuoja!

Motiejus *(nudžiugęs).* Mano Vincelis! Pagaliau pamatysiu savo vaiką?

Kaziukas *(įbėga uždusęs).* Žinot, dėdyt, tuoj Vincukas...

Motiejus. Žinau, žinau. Klausyk, Kaziuk, nubėk pas vargonininką ir pasakyk, kad Vincukas parvažiavo.

Kaziukas. Gerai, tuoj bėgu. *(Išbėga. Barbora vis stovi ir žiūri pro langą į tolį).*

Barbora *(džiugiai).* Žiūrėk, seni, koks puikus iš jo berniukas!

Motiejus *(žiūrėdamas).* O kur jis?

Barbora. Nematai? *(Rodo).* Va, žiūrėk! Jau mus pamatė, va, pakėlė kepurę... O tu, mano aukso berneli! O koks didelis, beveik toks, kaip tu! O, jau įvažiuoja į kiemą. *(Šaukia).* Vincyti, Vincyti! Vaikeli tu mano. *(Vyrui).* Jau išlipa... eina... *(Astigrįžta nuo lango, laukia nekantriai; po valandėlės įbėga Vincukas, paskui įeina Zosė, Antanėlis, Kazytė, Stasiukas).*

VII scena

Vincukas *(puldamas tėvui į glėbį).* Tėveli mano mylimiausias *(bučiuoja rankas, veidą)* brangiausias! *(Barbora iš didelio susijaudinimo sukniumba ant suolo; Vincelis pripuola prie motinos ir puolęs ant kelių, bučiuoja jai rankas).* Mamyte! Mano mamyte! Brangiausioji! Pagaliau jug vėl matau! Taip skubėjau, taip laukiau...

Motiejus *(rankove šluostydamas ištryškusias ašaras).* Mano sūnau! Mano brangus Vincai! *(Bučiuoja glėbesčiuodamas sūnų).*

Barbora *(šluostydama ašaras).* Vinceli mano, kaip mes ilgai nesimatėme!.. *(Bučiuoja Vincelį).*

Zosė *(liūdnai).* O mane, Vinceli, visai užmiršai, nes ir kieme ir čia su manim nesisveikini.

Vincukas *(jausmingai sveikindamasis).* Vai tu, Zosyt.. Saugok, Dieve... mano sesyte, tave visuomet myliu ir niekuomet tavęs neužmiršiu.

Barbora *(patylom — vyrui).*

Žinai ką? Tur būt, tai netiesa, ką mums vargoninkas sakė.

Motiejus *(tyliai)*. Palauk, dabar ne laikas apie tai kalbėti, paskiau pažiūrėsime.

Vincukas *(susijaudinęs — tėvams)*. Pagaliau esu namie ir jus visus matau. Visi esame kartu... Su kokiu ilgesiu laukiau aš tos valandėlės, to nė išpasakyti negalėčiau. *(Bučiuoja tėvams rankas)*. Atleiskit man, kad aš taip retai apie save rašiau, bet pareigos, kurias turiu atlikti, kad jums kiek padėjus, neleido man kitaip daryti. Na, bet dabar tai už visus laikus jums pripasakosiu apie save ir apie mūsų gražųjį Vilnių. Kad žinotum, tėveli ir mamyte, kaip man širdis nudžiugo ir ką aš pajutau, kai pamačiau savo laukus, kalnelius, gireles.. to jau išreikšti negalėsiu. Privažiuodamas gimtąjį sodžių, pastebėjau žmonių būrelį; tarp jų pažinau senuosius draugus, su kuriais bėgiojau, žaidžiau. Jie manęs nepamiršo, o... ir aš jų taip pat... Visuomet širdyje nešioju tuos taip brangius man atsiminimus apie mūsų širdingą draugystę... o tos draugystės niekuomet, niekuomet nepamiršiu. *(Toliau pustyliai pasakoja tėvui. Tėvai su didžiausiu susidomėjimu klauso ir žiūri į savo sūnų).*

Antanėlis *(Zosei)*. O, kad tu būtumei mačiusi, kaip jis su mumis širdingai sveikinosi.

Zosė *(linksmai)*. O, Vincukas— geras broliukas!

Kazytė *(Antanėliui)*. Nes tai Vincukas, o jeigu tu mokytumeis, tai per tris žingsnius prie tavęs niekas prisiartinti negalėtų.

Stasiukas. Et, kalbi niekus! Antaniukas nėra toks blogas. Bet, ar girdėjote, kaip Vincukas moksliškai kalba?

Kazytė. Tiesa, taip, kaip mūsų vargoninkas.

Stasiukas. E, kur tau, kaip vargoninkas! Jis kalba taip, kaip pats klebonas.

Antanėlis. O, tiesa!

Stasiukas. Žiūrėkit, kokius batelius turi, su kokiom nosim, kaip pavažos, vaje?

Kazytė. Na, ir ko čia stebėtis? Dabar tokia mada miestuose!

Zosė. Et, ką čia su jais... tegu sau stebisi!

Antanėlis *(vaikams)*. Bėkim į sodžių! pasakysim vaikams, kad Vincukas parvažiavo.

Stasiukas. Gerai sako. Einam. *(Išeina)*.

VIII scena

Barbora *(susijaudinus, bučiuodama sūnų)*. Tai tu mūsų nesisarmatini? Visuomet mus mylėsi?

Vincukas. Kaip gi galėjote dargi tokius dalykus pamanyti? Aš jūsų turėčiau nemylėti už tai, kad jūs man tiek gera darėte?! Ne, šito iš manęs nesulauksite!

Motiejus. Atsimink tai, Vinceli *(rankomis apimdamas Zosę ir Vincuką)*, nes tiktai judu du turiu, o neatiduočiau jūsų už jokius turtus. Ką turiu, tai viskas jums... *(Susijaudinęs)*. Pagaliau, kaip jūsų nemylėti, jei tokie geri vaikučiai. *(Po valandėlės, dėdamas susirūpinusiu, dirbtiniu tonu)*. Vinčuk, hm... hm... mes lig šiolei tave mokinome ir išleidome daug pinigų, bet dabar hm... hm... dabar... tavo eilė mums padėti.

Vincukas *(nustebęs)*. Tėveli, ką tai reiškia? *(Tyla)*. Mamyt? *(Tyla)*.

Motiejus. *(Susijaudinęs)*. Zosyt, bėk klebonijon ir užsakyk rytojaus dienai mišias! *(Zosė delsi)*. Na, eik... *(Zosė išeina liūdna)*.

Barbora. *(Patylom — vyrui)*. Motkau, kam tu jam tai sakai?

Motiejus. *(Taip pat patylom)*. Eik savo kambarin. Teesie Dievo valia! Tai, ką vargoninkui

prižadėjau, turiu padaryti, o paskiau pažiūrėsime. (*Barbora išeina*).

IX scena

Vincukas (*neramiai*). Tėveli, pasakyk man viską... Tu kažką nuo manęs slepi. (*Motiejus tyli*). Tėveli! Tavo tylėjimas šimtą kartų baisesnis negu... Tėveli, pasakyk! (*Po valandėlės*). O Dieve, nejaugi turėtų būt tiesa, apie ką ne kartą maniau...(*Užsikirsdamas*). Vadinasi, aš... aš... nebesimokinsiu. (*Motiejus linkteri galva*). Ak! Vadinasi, tiesa! O, Dieve, Dieve! (*Delnais užsidengia veidą*).

Motiejus. (*Susijaudinęs, sau*). Tiesą sakė senoji, jis iš tikro mus myli. Bet, jau pasakyta, tai tegu taip būna. (*Vincukui*). Žinau, mano sūnau, kad tau tai skaudu girdėti, bet reikia atsiduoti Dievo valiai.

Vincukas (*nusiminęs*). O kodėl, tėveli? dėl kokios priežasties nebenorite man padėti?

Motiejus (*susijaudinęs, užsikirsdamas*). Mat, mat.. matai... ne dėl to, kad mes nenorėtume, bet... bet... nebegalime. Ketverius metus tave mokėme, padėjome, bet toliau jėgų nebeturime. Ir taip turėjome įsiskolinti, o dabar hm... hm... beveik... beveik nieko neturime. Nieko nepadarysi, jau gana prisimokei, gausi kokią vietelę arba mums ūkyje padėsi...

Vincukas (*gailiai*). Tai šitam aš taip dirbau, naktis nemiegojau!.. O, kaip baisu! O aš, tėveli, maniau, kad pirma išsimokinsiu, o paskui jums padėsiu.

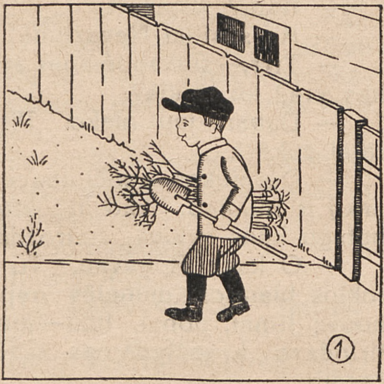
Motiejus (*susijaudinęs, sau*). Verčiau eisiu iš čia, negaliu bežiūrėti į jo skausmą, dar kuo nors prasitarsiu. O, kam gi aš jam tai sakiau? Tai visam kaltas mūsų vargonininkas. (*Išeina į žmonos kambarį*).

X scena

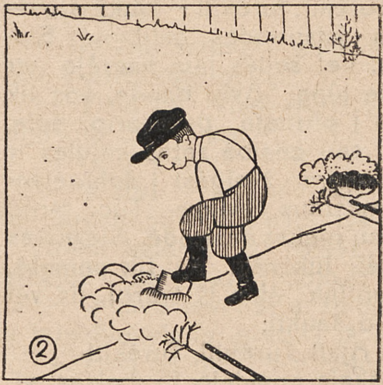
Vincukas (*tyli; po valandėlės nusišluosto ašaras, atsistoja*). Deja, tad vadinasi, tiesa, kad aš daugiau nebesimokinsiu! Bet ką aš toliau darysiu? Sunkiems lauko darbams esu per silpnas; geresnės, kaip raštininkėlio, vietelės užimti negalėsiu. O aš taip troškau to mokslo, kad pagaliau gavus gerą vietą ir tuo įrodžius tiems, kurie manimi tyčiojos, kad ir sodžiaus berniukai gali daug padaryti. Deja, dabar visos mano svajonės prapuolė. (*Po valandėlės, skausmingai*). Maža to, kad pats kentėsiu, dar nuskriaudžiau ir suvarginau savo tėvelius, kurie viską dėl manęs prarado. Kas dabar juos belaukia? Skurdas... O aš ne apie tai svajojau. Svajojau, kad, kuomet aš išsimokslinsiu, mano tėvai senatvėje nors pasilsės. Ką aš dabar jiems begalėsiu duoti? (*Per ašaras*). Su kokiu džiaugsmu važiavau čia... nesitikėjau tokios naujienos. (*Susimąsto*). Bet... juk aš dar galiu mokintis... Jau esu ketvirtoje klasėje... (*Po valandėlės, apsigalvojęs*). O, koks aš neišmanėlis! Juk pamokų, kuriomis galėčiau užsiiminėti, dargi valgiui būtų maža... O kur rūbai, knygos, mokslas? Ne. Nėra išeities, reikia pasiduoti likimui. (*Rodydamas į tėvų kambarį*). Ten dabar mano pareiga! Prie jų pasilikti, jiems padėti ir kiek galint jų sunkųjį gyvenimą palengvinti. (*Sėdasi, užsimąsto. Po valandėlės įeina vargonininkas, šventadieniškai apsirengęs, drąsiai, linksmai nusiteikęs; triukšmingai kalba*).

(B. d.)

SODINKIME MEDELIUS

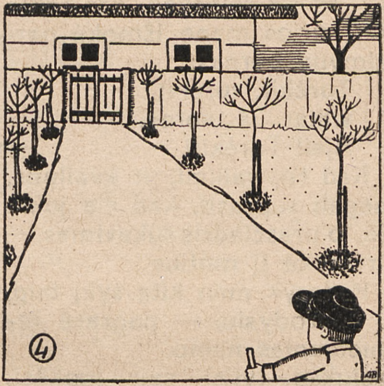
Mėgsta medelius Laurynas,
Jų kasmet jis pasodina.
Štai ir nūn jis pamažu
Eina su kastuvėliu
Ir su ryšuliu medžiukų
Apsodinti keleliuką.

Jis nuo didžio, plataus kelio
Tiesiai eina jo namelin.
Būdams vietoje, jisai —
Jei jau dirbt, tai dirbt karštai—
Meta nuo savęs švarkioką
Ir tuojau į darbą šoka.

Iškasė duobes Laurynas,
Vėliau medelius sodina.
Dirba, triūsia jis stropiai,
Kad net prakaito lašai
Varva nuo kaktos. Vyrukas
Toliau pluša... ir netrukus,

Tik pažvelkit, gerbiamieji,
Kokią puikią čia alėją
Išsodino vyras mūs.
Jo šis darbas nepražus!
Su laiku šisai kelelis
Džiūgins jo akis, širdelę...

Negeras vaikas

— Turėkit, turėkit! — šaukė stovėdamas įsisprindęs galitvorėj Stasiukas, net seilės jam varvėjo per apatinę lūpą. Avių banda, vos tik išginta į pirmąją pavasario žolę, ramiai sau gnaibė retas vejeles ir meilia akim žvalgėsi į šokinėjančius linksmus ėriukas. Tuo tarpu iš namų niekas nesirodė. Stasiukas truputėlį lūkerėjo. Kai tik pamatė, kad motina eina iš tvartų, jis vėl pradėjo šaukti:

— Ajai! Turėkit! Turėkit!

Miškais nuaidėjo jo balsas, vi sokiais biauriais žodžiais atsiliepdamas. Motina užsikvėpavusi šoko trobon, išjudino iš ten visą šeimą, ir visi atlapeno prie avių. Niekas nematė dėl ko Stasiukas taip šaukė.

— Kas? kur? — klausė dairinėdamiesi į visas puses.

— Nieko, —ramiai atsakė Stasiukas,—aš tik dainavau. Yra tokia dainelė, kurios mane išmokė pernai kaimyno bernas:

Turėkit, turėkit,
vilkas už tvoros.
Ajai! Turėkit!

— Kad tu, vaikeli, ir kvailutis, negi negali suprasti, kad čia jokia dainelė, o prasčiausis šūkavimas,— barė ir mokė jį motina.

— Padaryk man kitą sykį taip, aš tau parodysiu, — pagrąsė tėvas, nueidamas namo.

Stasiukas tyliai sau juokėsi, kad suvedžiojo namiškius. Jisai dabar galvojo, kaip vėl nauji šposai išgalvoti ir kam nors iškrėsti. Mato, važiuoja tas pats kaimyno bernas, kuris jį taip šaukti mokė, laukan su mėšlu. Arklys prieš kalnutį tamposi, netraukia. Jis pribėgo kiek arčiau ir šaukia:

— Jonai, Jonai!

— Ko?—atsiliepė anas.

— Padabok, sustok!

— Kam? kam?

— Ai, sustok! Nevažiuok!

— Trrr,—sustabdė anas arklį,— kas yra? ko reikia?

— Dabar jau nieko. Pirmiau ratai sukėsi.

— Durniukas,—sučiulbavo anas arklį ir mugino, kad trauktų, net botagu kelis sykius sudroždamas.

— O kas? Apgavau. Tu man tokios biaurios dainelės nepadainuosi: Jonai, ponai, tuki—muki,— tirindavo krapštydamas savo botagaitį.

— Nutilk, papūtžandi, o tai kaip perjuosiu botagu, neturėsi kam nė pasiskundžia.

— Manai bijau. Ir aš turiu botagą. Tik pakliudyk tu mane, aš tau parodysiu.

Bet jis neatsitraukė nuo vežimo. Tai paskatino Stasiuką b i dar drąsesniu ir užkabinėti ki vieną beveik praeivį. Vieni į paklausimus atsakinėjo, draudė Kiti praeidavo pro šalį tylūs, lyg ir negirdėdami, ką Stasiukas kalba ar ko klausia.

Jau keletas dienų praėjo, kaip Stasiukas vis užkliudinėjo praeivius, įvairiai juos pašiepdamas ar apdainuodamas. Vieno ėjimas jam nepatiko, kitas galvą užrietęs laikė, dar kuris nors labai mosikavo rankomis ar dideliu žingsniu žengė. Kiekvienam Stasiukas rasdavo atitinkamą palyginimą. Tas, jo manymu, stripeno kaip driežas per paklodę, kitas vėl dienos šviesoj danguje žvaigždžių ieškojo, o tas maskatūnas, tas žirgūnas, kojos jam išsiskirsiančios, rankos atkrisiančios. Ir dar. Ir dar. Kokių jis palyginimų neišsigalvodavo.

Namiškiai nežinojo, kad jų Stasiukas taip daro ir tokias kalbas kalba. Bet atsitiko taip, ko ir pats Stasiukas jokiu būdu nebesitikėjo.

Ėjo kažkoks žmogus, skrybelę rankoje mosikuodamas, iš jo kišenės kyšojo kažkokie popieriai. Stasiukui parūpo ir šį užkabinti. Kalbina—tas eina ir tyli. Eina arčiau kelio, vėl kalbina. Tada anas keleivis sustoja, pašaukia jį pas save ir sako:

— Ar moki tu, vaikeli, skaityti?

— Ne, nemoku! — nemandagiai atkerta Stasiukas.

— O nori mokėti?

— Ir nenoriu!

— Ua! paklausyk, aš tau paskaitysiu.

— Aš ir klausyt nenoriu!—spyrėsi Stasiukas.

— Saldainį gausi,—parodė ištraukęs iš kišenės.

Stasiukas sutiko paklausyti, bet spyrėsi, kad saldainį gautų, dar neklausęs.

— Ne, vaikuti, pirma reik nusipelnyti, tada gausi užmokestį.

Stasiukas nebesakė nieko. Tada anas keleivis paklausė dar jį:

— O kuo tu vardu?

— Stasys.

— Iš anų namų?—keleivis parodė į priešingą pusę.

— Visai ne. Visai ne iš tų, — užginčijo Stasiukas.

— O iš kurių?

— Iš šitų, — parodė ranka, — kur tarp liepų baltas kaminas kyšo.

Anam keleiviui to, matyt, ir tereikėjo. Jisai nusišypsojo ir tarė:

— O tavo tėveliai ar žino, kad tu taip kiekvieną praeivį išplūsti?

— Visai aš ne iš tų namų, — susigavo Stasiukas, — iš tų, iš tų, iš tų, ir iš tų, — rodė į visas puses, bet anam jau to nereikėjo. Jis, mosikuodamas skrybelę, nulipo į kalną. O kai Stasiukas parginė namo, gavo „beržinės košės", ir nuo to liovėsi praeivius užkabinėjęs ir juos plūdęs. *r.*

Mažas tebesu

Nors dar minkštas mamonys,
Bet jaučiuosiu jau karys.
Pėsčias pastale žingsniuoju,
Dūdele paturliuliuoju.

O kai pradedu dainuot,
Ima vištos kadakuot,
Katės kniaukia, šunes loja,
Karvės uodegas kiloja.

Štai aš vyras nebailys,
Mano žirgas — pagalys,
Jei per aslą greitai joju,
Kartais nosį nubalnoju.

Kol dar mažas iš tiesų,
Tai padykęs gal esu?
Kai truputį paūgėsiu,
Būt jau rimtesniu turėsiu.

Ant. Zabulionis

TRUPINĖLIAI

Šis tas apie beždžiones

Didelės beždžionės — žmogaus priešai. Jos dažnai puola kaimus (šiltuose kraštuose) ir žmonėms pridaro daug žalos. Jei beždžionėms pasiseka įsiveržti kaimo vidurin, jos jį sunaikina ir žmonėms namus tenka iš naujo statyti.

Beždžionės keliauja po tris keturis šimtus būryje. Įsiveržusios kaiman, griebia viską, kas tik į rankas pakliūva. Pagriebusios žmogų, į dalis suplėšo,—ne ėdimui, o tik iš šėlimo ir didelio noro naikinti, žudyti. Mažų vaikų senės beždžionės niekados pačios neliečia ir kitiems neleidžia liesti.

Kelionėje beždžionių banda taip rėkia, kad žmonės iš anksto žino jas besiartinant prieš tris keturias valandas. Jie per tą laiką ir pasiruošia užpuolimą atremti.

Vyrai ir berniukai apsiginkluoja lankais su užnuodintom strėlėm ar ietim ir išeina iš kaimo jų pasitikti. Apie dvylika vyrų įlipa į medžius, kad geriau galėtų pamatyti besiartinančią bandą. Kada beždžionės prieina užtenkamai arti, vienas iš ietininkų, nutaikęs į vadą, meta ietį. Kai pavyksta vadą užmušti, visa beždžionių banda galvatrūkčiais sprunka atgal. Tai yra vienintelis būdas beždžiones nuo užpuolimo sulaikyti. Jei jų vadas gyvas, banda tęsia grobuonišką darbą, nors eilinių beždžionių būtų ir labai daug užmušta.

ŽAIDIMAI

Riešutų mušti.

Žaidėjai žaidžia riešutais. Žemėje padaroma duobelė, kur tilptų 10 riešutų. Žaidėjai duobelėn sudeda po 2 riešutus. Tada vienas žaidėjas smarkiai muša vienu riešutu į duobelėje esančius riešutus ir, kiek išmuša riešutų, tiek pasiima, o jei neišmuša nė vieno arba nepataiko suduoti, tai pats turi įdėti vieną riešutą. Paskum paeiliui taip muša kiti žaidėjai. Jei kurio žaidėjo riešutas, su kuriuo muša, įšoka duobelėn, tai ir lieka, už tat jam nereikia dėti kito riešuto. Žaidžiama ligi išmušami visi riešutai.

Taip galima žaisti ir su kaštonais.

Vaikų šypsenos

Gerai suprato

Mokytojas mokė vaikus mandagumo, kad gerai elgtųsi per Kalėdų šventes.

— Jei kas jums palinkės „linksmų švenčių" ar ko kita, tai reikia atsakyti: ačiū labai ir tamstai to linkiu.

— O dabar,—tęsė toliau mokytojas, — sudiev, linksmų švenčių jums ir linkiu, kad jūs sugrįžtumete po švenčių protingesni.

— Ačiū labai,—atsakė vaikai,— ir tamstai to paties linkime.

LAIŠKŲ DĖŽUTĖ

Gegutei. Punsko aprašymu pasinaudosime, nuotraukomis, deja, negalėsime: neišeitų. Už visa ačiū.

A. Petkauskui. Gavome visą pluoštą, tačiau niekuo negalime pasinaudoti. Ačiū už atminimą.

A. Skrabutytei. Pasakas gavome. Viena tiks — įdėsime. Ačiū.

J. B. Sąsiuvinį gavome, vieną pasaką įdėjome. Ačiū.

Baliui Petreliui. Įdėsime tik „Ką aš myliu" Kita mums netinka. Dėkojame.

M. Vileitytei. Eilėraščių negalime įdėti, dar ne visai gerai sueiliuoti.

Wydawca-Leidėjas L. Cicėnas
Redaktor-Redaktorius V. Budrevičius
Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6